

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПСИХОЛОГІЇ
Кафедра освіти дорослих та цифрових технологій

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

« 22 » жовтня 2025 року, протокол № 13

Голова Вченої ради

Микола КИРИЧЕНКО

ПРОГРАМА
підвищення кваліфікації
СУТНІСТЬ І МОДЕЛІ ПЕДАГОГІЧНОГО ЛІДЕРСТВА
В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Категорія: педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники закладів вищої освіти та наукових установ

Розробники:

Єрмоленко А.Б., кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри освіти дорослих та цифрових технологій ННІМП ДЗВО «Університет менеджменту освіти»;

Просіна О.В., кандидат педагогічних наук, доцент, директор центру післядипломної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти».

Рецензенти:

Сорочан Т.М., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освіти дорослих та цифрових технологій ННІМП ДЗВО «Університет менеджменту освіти»;

Мандрагеля В.А., доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії і суспільних наук ННІПГН НУ «Чернігівська політехніка».

Термін дії програми: з 2025 до 2030 року

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПСИХОЛОГІЇ
Кафедра освіти дорослих та цифрових технологій

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

« 22 » жовтня 2025 року, протокол № 13

Голова Вченої ради

_____ Микола КИРИЧЕНКО

ПРОГРАМА

підвищення кваліфікації
**СУТНІСТЬ І МОДЕЛІ ПЕДАГОГІЧНОГО ЛІДЕРСТВА
В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Категорія: педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники закладів вищої освіти та наукових установ

Розробники:

Єрмоленко А.Б., кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри освіти дорослих та цифрових технологій ННІМП ДЗВО «Університет менеджменту освіти»;

Просіна О.В., кандидат педагогічних наук, доцент, директор центру післядипломної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти».

Рецензенти:

Сорочан Т.М., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освіти дорослих та цифрових технологій ННІМП ДЗВО «Університет менеджменту освіти»;

Мандрагеля В.А., доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії і суспільних наук ННІПГН НУ «Чернігівська політехніка».

Термін дії програми: з 2025 до 2030 року

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність типової програми: Сучасна система вищої освіти перебуває у стані динамічних змін, зумовлених процесами глобалізації, умовами воєнного стану, цифрової трансформації та переходу до компетентнісної моделі підготовки фахівців. У цих умовах особливої ваги набуває розвиток педагогічного лідерства, яке виступає ключовим чинником забезпечення якості освітнього процесу, академічної доброчесності, інноваційності та сталого розвитку закладу вищої освіти.

Педагогічне лідерство розглядається не лише як особистісна риса викладача, а як система професійних і ціннісних орієнтацій, спрямованих на натхнення, підтримку й розвиток здобувачів освіти і колег, створення середовища співпраці, творчості та спільної відповідальності. Воно сприяє трансформації педагога з носія знань у фасилітатора, наставника та агента змін у навчальній спільноті.

У вітчизняних закладах вищої освіти спостерігається зростання потреби у фахівцях, здатних здійснювати лідерство в освіті на різних рівнях – від індивідуально-педагогічного до інституційного. Підготовка таких лідерів передбачає розвиток компетентностей стратегічного мислення, командної взаємодії, управління освітніми змінами та педагогічної рефлексії.

Програма підвищення кваліфікації «Сутність і моделі педагогічного лідерства в системі вищої освіти» спрямована на задоволення цих потреб, формування у науково-педагогічних працівників сучасного бачення лідерства в освіті, оволодіння ефективними моделями та практиками його реалізації в контексті гуманістичних і європейських цінностей вищої школи.

Цільова група: педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники закладів вищої освіти та наукових установ.

Обсяг (тривалість): 90 годин / 3 кредити ЄКТС (три тижні).

Особливості реалізації програми: проведення занять у воєнний час або за умов енергетичної нестабільності (відеозапис лекційних занять надається слухачам курсів для самостійного опрацювання); реалізація програми підвищення кваліфікації забезпечується за допомогою хмарної платформи Google Workspace for Education; для проведення занять в режимі онлайн застосовуються системи відеоконференцій BigBlueButton та Zoom; для самостійного опрацювання матеріалів використовується Web-портал «Український відкритий університет післядипломної освіти» (LMS Adult

Learning), ресурс Електронної бібліотеки НАПН України та електронного репозитарію ДЗВО «Університет менеджменту освіти».

Форма (форми) підвищення кваліфікації: дистанційна.

Мета підвищення кваліфікації: підвищення професійної компетентності науково-педагогічних працівників щодо розуміння сутності, принципів, типів і моделей педагогічного лідерства, розвитку лідерських якостей і навичок, необхідних для ефективного управління освітніми процесами, розвитку академічного середовища та впровадження інновацій у системі вищої освіти.

Завдання підвищення кваліфікації:

Розкрити теоретико-методологічні основи феномену педагогічного лідерства та його місце у сучасній освітній парадигмі.

Ознайомити слухачів із сучасними моделями педагогічного лідерства (трансформаційною, розподіленою, сервісною, ситуаційною тощо).

Розвинути у викладачів уміння аналізувати власний стиль педагогічної взаємодії та ідентифікувати лідерський потенціал.

Сформувати навички ефективної комунікації, наставництва, командної роботи та управління змінами в освітньому середовищі.

Сприяти розвитку цінностей гуманістичного, партнерського й етичного лідерства як складників професійної культури педагога.

Ознайомити з українськими та зарубіжними практиками розвитку педагогічного лідерства у системі вищої освіти.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться.

Загальні (ключові) компетентності (згідно з професійним стандартом «Викладач закладу вищої освіти»):

комунікативна (А1.К1-К2) – здатність до ефективної міжособистісної взаємодії в академічному середовищі, уміння вести конструктивний діалог, переконливо презентувати позицію, забезпечувати атмосферу співпраці та взаємоповаги;

педагогічна (Б1.В1-В3) – здатність створювати умови для особистісного розвитку здобувачів освіти, формувати навчальне середовище на засадах партнерства, творчості, автономії та взаємної довіри;

організаційно-управлінська (Г2.У1-У3) – уміння планувати, координувати й управляти освітніми процесами та командною діяльністю; виявляти лідерський потенціал у процесі прийняття педагогічних і стратегічних рішень;

соціально-відповідальна (Є2.У1-У2) – здатність діяти з позицій гуманізму, демократії, етичності та академічної доброчесності; брати на себе відповідальність за результати спільної діяльності;

рефлексивно-аналітична (Ж1.У1-У2) – здатність до самоаналізу, самооцінки, професійного розвитку та вдосконалення власного стилю педагогічного лідерства;

цифрова (В2.У2) – вміння ефективно застосовувати цифрові технології в організації освітнього процесу, командної взаємодії, реалізації лідерських і менторських програм.

Фахові компетентності

лідерська – здатність надихати, мотивувати й підтримувати здобувачів освіти та колег, створювати умови для розвитку академічної спільноти, генерувати зміни й забезпечувати командну синергію;

менторська – уміння здійснювати наставництво, підтримувати професійне зростання молодих викладачів та здобувачів освіти, сприяти формуванню позитивного академічного середовища;

фасилітаційна – здатність організовувати ефективну групову взаємодію, створювати атмосферу довіри, залученості й творчої співпраці у колективах;

емоційно-етична – розвинені навички емоційного інтелекту, саморегуляції, емпатії, асертивного спілкування, уміння підтримувати психологічну безпеку учасників освітнього процесу;

проектно-інноваційна – здатність ініціювати, розробляти та реалізовувати освітні й соціальні проекти, спрямовані на розвиток лідерства, менторства та інноваційних практик у ЗВО;

кросфункціональна – вміння діяти в міждисциплінарному, командному та міжінституційному середовищі, сприяючи сталому розвитку університетської спільноти.

Очікувані результати підвищення кваліфікації. Слухачі підвищення кваліфікації:

розуміють сутність, принципи та функції педагогічного лідерства;

орієнтуються в основних теоріях і моделях лідерства (традиційних та інноваційних);

здатні визначати власний стиль лідерства та ефективно застосовувати його у взаємодії з колегами й здобувачами освіти;

уміють ефективно комунікувати та мотивувати здобувачів освіти і колег до спільної діяльності;

розробляють та реалізують освітні ініціативи та проекти лідерського спрямування;

усвідомлюють значення етичного, ціннісного та емоційного аспектів лідерства;

уміють використовувати лідерські стратегії для мотивації, розвитку і підтримки академічних спільнот;

здатні виступати агентом позитивних змін у закладі вищої освіти та створювати інклюзивне, партнерське освітнє середовище.

Оцінювання результатів підвищення кваліфікації. Підсумковий контроль: теоретична складова – здійснюється у формі онлайн-тестування, практична – рефлексивне есе / презентація власного міні-проєкту.

Документ про підсумки підвищення кваліфікації: Свідоцтво про підвищення кваліфікації (Ліцензія МОН України: Наказ МОН України від 15.11.2016 №1492-л «Про переоформлення ліцензій»).

2. НАВЧАЛЬНО ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назва навчальних тем	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
МОДУЛЬ 1. Сутність і моделі педагогічного лідерства в системі вищої освіти					
Тема 1.1. Сутність педагогічного лідерства	2	4	2		8
Тема 1.2. Теоретичні моделі та типологія педагогічного лідерства	2	4			6
Тема 1.3. Особистісні якості та компетентності лідера у сфері освіти	2	4	2		8
Тема 1.4. Педагогічне лідерство у розвитку університетської спільноти	2	4	2		8
Разом за модулем	8	16	6		30
МОДУЛЬ 2. Менторство та фасилітація як сучасні технології професійного розвитку у ЗВО					
Тема 2.1. Менторство у системі вищої освіти: сутність, моделі, функції	2	4	2		8

Тема 2.2. Фасилітація як технологія розвитку командного потенціалу	2	4			6
Тема 2.3. Менторство і фасилітація в контексті професійного розвитку персоналу ЗВО	2	4	2		8
Тема 2.4. Психологічні аспекти ефективного менторства і фасилітації	2	4	2		8
Разом за модулем	8	16	6		30
МОДУЛЬ 3. Емоційний інтелект і комунікативна компетентність як складові лідерського потенціалу					
Тема 3.1. Поняття та структура емоційного інтелекту	2	4	2		8
Тема 3.2. Емоційна зрілість і саморегуляція в педагогічній діяльності	2	4			6
Тема 3.3. Комунікативна компетентність як індикатор лідерства: емпатійне та асертивне спілкування	2	4	2		8
Тема 3.4. Емоційний інтелект і лідерський потенціал	2	4	2		8
Разом за модулем	8	16	6		30
Підсумкові заходи				залік	
Усього	24	48	18		90

3. ЗМІСТ ТИПОВОЇ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. СУТНІСТЬ І МОДЕЛІ ПЕДАГОГІЧНОГО ЛІДЕРСТВА В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У модулі розглядаються концепції лідерства в освіті (трансформаційне, сервісне, адаптивне), їхня роль у підвищенні якості освітнього процесу. Окреслено професійно-особистісні якості лідера в академічному середовищі.

Завдання: Розкрити теоретичні основи та практичні моделі педагогічного лідерства, показати його роль у забезпеченні якості освіти, формуванні ефективних команд і розвитку академічної культури ЗВО; сформувати у слухачів уміння застосовувати лідерські підходи в професійній діяльності.

Очікувані результати навчання. Після опанування модуля слухачі:
розуміють сутність, принципи та функції педагогічного лідерства;
орієнтуються в основних теоріях і моделях лідерства (традиційних та інноваційних);
здатні визначати власний стиль лідерства та ефективно застосовувати його у взаємодії з колегами й здобувачами освіти;
усвідомлюють значення етичного, ціннісного та емоційного аспектів лідерства;
вміють використовувати лідерські стратегії для мотивації, розвитку і підтримки академічних спільнот.

Зміст модуля

Тема 1.1. Сутність педагогічного лідерства

Ключові питання теми

Визначення поняття «лідерство» в контексті освіти.

Відмінність між лідерством, управлінням і наставництвом.

Лідер як агент змін у системі вищої освіти.

Місія, бачення та цінності як основа лідерського потенціалу педагога.

Тема 1.2. Теоретичні моделі та типологія педагогічного лідерства

Ключові питання теми

Класичні моделі: трансформаційне, транзакційне, сервісне (службове) лідерство.

Сучасні концепції: етичне, фасилітаційне, ситуаційне, розподілене лідерство.

Особливості академічного лідерства у ЗВО: колегіальність, автономія, партнерство.

Приклади лідерських практик у провідних університетах світу.

Тема 1.3. Особистісні якості та компетентності лідера у сфері освіти

Ключові питання теми

Ключові компетентності лідера: комунікативна, емоційна, стратегічна, управлінська.

Роль емоційного інтелекту у лідерській діяльності викладача.

Саморефлексія та професійна автентичність як передумови лідерства.

Педагогічне лідерство як чинник підвищення мотивації здобувачів освіти та колег.

Тема 1.4. Педагогічне лідерство у розвитку університетської спільноти

Ключові питання теми

Лідер як модератор змін і інноватор в освітньому процесі.

Командне лідерство: співпраця, делегування, синергія в колективі.

Вплив лідерства на формування корпоративної культури та академічної доброчесності.

Взаємозв'язок лідерства з менторством, фасилітацією, волонтерством у ЗВО.

Практична частина

Тест «Мій стиль лідерства» - самооцінка лідерських якостей і домінуючих моделей поведінки.

Групова робота: створення «портрета ідеального педагогічного лідера».

Кейс-аналіз: розбір реальних ситуацій академічного лідерства (ініціація змін, управління конфліктами, підтримка колег).

Фасилітаційна вправа: «Лідер як натхненник» – розробка стратегій мотивації команди.

Методичні рекомендації до реалізації

Форми занять: інтерактивна лекція, тренінгове заняття, робота в малих групах, фасилітаційна сесія.

Методи навчання: мозковий штурм, SWOT-аналіз лідерських компетентностей, моделювання ситуацій, елемент коучингу.

Рекомендовано використовувати мультимедійні матеріали – відеоінтерв'ю освітніх лідерів, кейси ЗВО, інтерактивні опитування.

Підсумковий контроль: рефлексивне есе «Моє педагогічне лідерство: цінності, місія, вплив» або коротка презентація «Мій шлях до лідерства у ЗВО».

МОДУЛЬ 2. МЕНТОРСТВО ТА ФАСИЛІТАЦІЯ ЯК СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ У ЗВО

У модулі розкривається взаємозв'язок лідерства, наставництва і фасилітації. Висвітлюються методи розвитку професійної підтримки, командної взаємодії, створення сприятливого середовища для самореалізації викладачів та здобувачів освіти.

Завдання: розкрити сутність і можливості менторства та фасилітації як інноваційних технологій професійного розвитку педагогічних і науково-педагогічних працівників; сформувати в слухачів практичні навички наставництва, командної взаємодії та створення підтримувального освітнього середовища.

Очікувані результати навчання. Після завершення модуля слухачі:

розуміють концептуальні засади менторства та фасилітації в системі освіти;

знають основні моделі, принципи та методики їх реалізації;

здатні організовувати взаємонавчання і підтримку колег у професійних спільнотах;

володіють інструментами фасилітації командної роботи та групового навчання;

вміють створювати атмосферу довіри, взаємоповаги та співпраці в колективі;

готові виступати менторами для молодих викладачів або здобувачів освіти.

Зміст модуля

Тема 2.1. Менторство у системі вищої освіти: сутність, моделі, функції

Ключові питання теми

Поняття «менторство» і його відмінність від наставництва, коучингу та тьюторства.

Історичний розвиток менторства в освіті: від індивідуальної підтримки до стратегічного інструменту професійного розвитку.

Ролі та функції ментора: мотиватор, порадник, фасилітатор, зразок для наслідування.

Моделі менторства у ЗВО: формальне (інституційне), неформальне, парне, реверсивне (зворотне).

Менторські програми для молодих викладачів, аспірантів, лідерів здобувачів освіти.

Тема 2.2. Фасилітація як технологія розвитку командного потенціалу

Ключові питання теми

Сутність і принципи фасилітації: участь, довіра, нейтральність, співтворчість.

Роль фасилітатора у процесах групової взаємодії.

Інструменти фасилітації: модерація, мозковий штурм, метод «6 капелюхів мислення», «World Café», «Open Space».

Використання фасилітаційних методів у навчанні, стратегічному плануванні, розв'язанні конфліктів.

Фасилітативна компетентність викладача: вміння вести групу до спільного рішення, стимулювати критичне мислення, підтримувати емоційний баланс.

Тема 2.3. Менторство і фасилітація в контексті професійного розвитку персоналу ЗВО

Ключові питання теми

Взаємозв'язок лідерства, менторства і фасилітації.

Професійні спільноти як середовище горизонтального навчання (peer-to-peer learning).

Механізми створення менторських пар, фасилітативних груп, навчальних хабів у ЗВО.

Цифрові інструменти підтримки менторства: онлайн-наставництво, спільні платформи, е-портфоліо.

Роль менторських програм у розвитку корпоративної культури, академічної доброчесності та якості освіти.

Тема 2.4. Психологічні аспекти ефективного менторства і фасилітації

Емоційний інтелект і емпатія в діяльності ментора.

Побудова довірливих відносин: активне слухання, ненасильницька комунікація, надання зворотного зв'язку.

Подолання опору змінам у колективах, формування психологічної безпеки.

Збереження власного ресурсу ментора / фасилітатора: саморегуляція, профілактика вигорання.

Практична частина

Вправа «Моя роль як ментора» – самодіагностика сильних сторін і потенційних зон розвитку.

Рольова гра: «Ситуація наставництва» – моделювання процесу підтримки молодого викладача або здобувача освіти.

Фасилітаційна сесія: колективне вироблення ідей для розвитку менторських ініціатив у ЗВО.

Проектна робота: розроблення концепції програми менторства / фасилітації для кафедри, факультету або студентського клубу.

Методичні рекомендації до реалізації

Форми занять: інтерактивна лекція, тренінг, фасилітаційна сесія, груповий практикум, проектна робота.

Методи навчання: case-study, коучинг, метод ситуаційного аналізу, моделювання рольових ситуацій.

Рекомендується використання інтерактивних цифрових платформ (Miro, Mentimeter, Jamboard) для фасилітації групових процесів.

Підсумкове завдання: коротка презентація або есе «Мій менторський стиль і його застосування в освітньому середовищі».

МОДУЛЬ 3. ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ І КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВІ ЛІДЕРСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Модуль спрямований на розвиток навичок ефективного спілкування, емоційної стійкості, емпатії та конструктивного впливу. Розглядаються практики управління командою, мотивації, запобігання професійному вигоранню.

Завдання: сприяти розвитку емоційної зрілості, саморефлексії та ефективних комунікативних навичок у педагогічних і науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти як ключових складових лідерського потенціалу; розкрити значення емоційного інтелекту (ЕІ) у формуванні довірчих взаємин, конструктивній взаємодії та управлінні педагогічними колективами.

Очікувані результати навчання. Після опанування модуля слухачі:

усвідомлюють сутність і структуру емоційного інтелекту, його роль у лідерстві та професійній діяльності;

володіють навичками саморефлексії, емоційної саморегуляції та емпатійного спілкування;

вміють використовувати принципи ненасильницької комунікації, активного слухання, управління конфліктами;

здатні формувати атмосферу психологічної безпеки, довіри та підтримки в освітньому середовищі;

розвивають власний стиль лідерства, заснований на повазі, партнерстві та усвідомленій взаємодії.

Зміст модуля

Тема 3.1. Поняття та структура емоційного інтелекту

Ключові питання теми

Компоненти ЕІ за моделями Д. Гоулмана та П. Саловея – Дж. Майєра.

Самоусвідомлення, саморегуляція, мотивація, емпатія та соціальні навички як основа ефективного лідерства.

Вплив емоційного інтелекту на прийняття рішень і професійну ефективність.

Тема 3.2. Емоційна зрілість і саморегуляція в педагогічній діяльності

Ключові питання теми

Стратегії управління емоційними станами.

Методи розвитку усвідомленості, стресостійкості та позитивного мислення.

Техніки саморегуляції: «емоційна пауза», «щоденник рефлексії», дихальні практики, мікроперерви.

Тема 3.3. Комунікативна компетентність як індикатор лідерства: емпатійне та асертивне спілкування

Ключові питання теми

Структура комунікативної компетентності: мовленнєва культура, емоційна експресія, невербальна поведінка, здатність до діалогу.

Роль міжособистісного спілкування у створенні сприятливого мікроклімату в колективі.

Емпатійне та асертивне спілкування.

Принципи ненасильницької комунікації (М. Розенберг): спостереження – почуття – потреби – прохання.

Тренування навичок асертивності: уміння висловлювати власну позицію з повагою до інших.

Тема 3.4. Емоційний інтелект і лідерський потенціал.

Типи лідерства (емоційне, трансформаційне, сервісне).

Взаємозв'язок між рівнем ЕІ і командною ефективністю.

Практики розвитку лідерства через рефлексію, коучинг і зворотний зв'язок.

Практична частина

Провести самооцінку власного емоційного інтелекту (тест Д. Гоулмана або С. Люсін).

Розробити стратегію управління емоціями у професійній ситуації.

Змоделювати ситуацію складної комунікації та продемонструвати варіанти асертивної відповіді.

Створити «особисту карту лідерського розвитку», де визначити сильні сторони й зони зростання.

Методичні рекомендації до реалізації

Використати реальні приклади із педагогічної практики (конфлікти, непорозуміння, емоційне вигорання).

Поєднувати елементи тренінгу й коучингової сесії для особистісного залучення учасників.

Завершити модуль підсумковою вправою «Мій емоційний ресурс лідера» – учасники діляться власними інсайтами.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Про затвердження професійного стандарту «Викладач закладу вищої освіти»: Наказ Міністерства освіти і науки України від 16 жовтня 2024 р. № 1466. URL: <https://surl.li/eykvsv> (дата звернення: 01.09.2025).
2. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#n613> (дата звернення: 01.09.2025).
3. Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації з освітнього лідерства для керівників / заступників керівників закладів освіти, які забезпечують здобуття профільної середньої освіти: Наказ МОН України від 11 грудня 2024 р. № 1724. URL: <https://surl.li/lyvulu> (дата звернення: 01.09.2025).
4. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 01.09.2025).
5. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 р. № 286-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text> (дата звернення: 01.09.2025).

Основна література

1. Бакатанова В.Б., Булінін В.О. Лідерські компетенції як частина компетентності педагога професійної освіти. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2021. № 73. С. 84-95.
2. Гоулман Д., Бояціс Р., Маккі Е. Емоційний інтелект лідера / перекл. з англ. В. Глінка. К.: Наш формат, 2019. 288 с.
3. Гриньова М.В. Тлумачення поняття «лідерство» в сучасному дискурсі лідерології. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2022. Вип. 86. С. 67-72.
4. Єрмоленко А.Б. Розвиток лідерської компетентності педагогічних працівників: електронний навчальний курс. Київ: ДЗВО «УМО», 2022. 60 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733075> (дата звернення: 23.09.2025).
5. Єрмоленко А.Б. Школа лідерів професійної освіти як сучасна модель розвитку лідерської компетентності педагогічних працівників професійної освіти в системі підвищення кваліфікації. Improvement of modern advanced training models for CTE teachers in the context of sustainable development: колективна монографія / В. Сидоренко, Л. Горошкова, А. Єрмоленко, В. Харагірло, В., Грядуща, А. Денисова / за науковою редакцією доктора педагогічних наук В.В. Сидоренко. Poland: Bilostok. 2021. С. 96-111.
6. Калашнікова С. Розвиток лідерського потенціалу сучасного університету: основи та інструменти: навчальний посібник. К.: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016. 44 с.

7. Кириченко М.О., Просіна О.В., Гончаренко Я.В. Готовність педагогічних та науково-педагогічних працівників до професійної трансформації в умовах війни: аналітичний огляд дослідження. *Modern Engineering and Innovative Technologies*. 2024. Вип. 6 (31). С. 16-35.

8. Лушин П.В., Сухенко Я.В. Протокол екофасилітативної сесії як інструмент індивідуального професійного розвитку суб'єкта психологічної допомоги. Київ: ДЗВО «УМО», 2022. 25 с.

9. Мандрагеля В.А. Еволюція концепцій лідерства у ЗП (ПТ)О. Забезпечення якості освіти за різними моделями і формами навчання на курсах підвищення кваліфікації: електронний зб. Матеріалів регіонального науково-практичного семінару, м. Біла Церква, 27 травня 2022 р. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2022. С. 59-63.

10. Нестуля С. Структурні компоненти лідерської компетентності майбутніх бакалаврів з менеджменту. Вища освіта України у контексті інтеграції до Європейського освітнього простору. 2018. № 80(II). С. 225-235.

11. Пащенко С.Ю., Сербін О.О., Стоян С.П., Трофімов А.Ю., Лукін Д.В. Креативне лідерство: навч. посіб. за ред. М.В. Ситницького. Київ: Національний центр розвитку креативного підприємництва КНУ ім. Т. Шевченка, Видавництво Ліра-К. 2020. 100 с.

12. Похилюк О. Особливості тренінгових технологій виховання лідерських якостей майбутніх спеціалістів освітньої галузі. *Молодий вчений*. 2023. №1.1 (113.1). С. 69-74.

13. Просіна О.В. Проєктування і дизайн плану професійної трансформації : методичний poradnik. Київ: ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, 2024. 56 с.

14. Тлустенко А.П. Концептуальні підходи до визначення поняття «лідерської компетентності» у наукових дослідженнях. *Грааль науки*. 2023. № 29. С. 281-284.

15. Товканець О. Лідерство у професійній діяльності педагога. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна*. 2021. Вип. 35. С. 193-200.

16. Ямполь Ю.В., Наместюк І.П. Етичне лідерство у менеджменті освіти: забезпечення якості через ціннісно-орієнтоване управління. *Академічні візії*. 2024. Випуск 33. С. 1-10. URL: <https://surl.li/xroydj> (дата звернення: 23.09.2025).

17. Ямполь Ю.В., Наместюк І.П. Оцінка та розвиток лідерських якостей вчителів як ключовий аспект менеджменту якості освіти. *Академічні візії*. 2024. Випуск 28. С. 1-10. URL: <https://zenodo.org/records/10692173> (дата звернення: 23.09.2025).

Додаткова література

1. Волкова Н., Лебідь О. Лідерська компетентність як детермінанта професійного розвитку майбутніх маркетологів. *Освітологічний дискурс*. 2022. Том 36, №1. С. 74-90.
2. Жукова А. Формування у студентів лідерських якостей та компетентностей: досвід Європи. *Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору*. 2022. Вип. 89. С. 175-185.
3. Лідерство університетів України у контексті критеріїв міжнародних рейтингів: матеріали круглого столу (12.05.2023 р., змішаний формат) Інститут вищої освіти НАПН України. <https://surl.lu/eikpqnq> (дата звернення: 24.09.2025).
4. Програма розвитку лідерського потенціалу університетів України: Оцінка впливу. Київ: Британська Рада в Україні 2019. 54 с. URL: <https://surl.li/zahgsp> (дата звернення: 24.09.2025).
5. Пундєв В.В. Психологічні особливості структури лідерських якостей студентів-білінгвів. *Науковий вісник ХДУ. Серія Психологічні науки. Секція 1 загальна психологія; психологія особистості*. 2022. № 2. С. 28-34.
6. Темненко Н.І. Розвиток лідерських якостей в рамках професійної підготовки студентів закладів фахової передвищої освіти. Житомир: Поліський національний університет, 2023. 86 с.
7. Швень Я.Л. Фасилітатор. *Теоретико-методичні засади трансформації професійного розвитку педагогічних і науково-педагогічних працівників в умовах відкритого університету післядипломної освіти: термінологічний словник*. / за ред. М.О. Кириченко, Т.М. Сорочан, Л.П. Пуховської, О.В. Просіної. Біла Церква: ТОВ «Білоцерківдрук», 2022. С. 90.
8. Швень Я.Л. Фасилітаційна компетентність. *Теоретико-методичні засади трансформації професійного розвитку педагогічних і науково-педагогічних працівників в умовах відкритого університету післядипломної освіти: термінологічний словник*. / за ред. М.О. Кириченко, Т.М. Сорочан, Л.П. Пуховської, О.В. Просіної. Біла Церква: ТОВ «Білоцерківдрук», 2022. С. 89.
9. Shvets T., Kuzmenko D., Motuz T., Moiseienko, I., Pasichnyk L. (2024). The role of mentoring in the professional development of teachers. *Multidisciplinary Science Journal*. 2024. № 6. URL: <https://www.malque.pub/ojs/index.php/msj/article/view/1854> (дата звернення: 24.09.2025).
10. Al-Aqeeli Sinaa, Alhumaid Hana Khalid. Undergraduate university students mentoring program: experiences of mentors and mentees. *Frontiers in Education*. 2024. Vol. 9. DOI: 10.3389/feduc.2024.1486398
11. Nuis W., Segers M., Beusaert S. Conceptualizing mentoring in higher education: A systematic literature review. *Educational Research Review*. 2023. Vol. 41. DOI: 10.1016/j.edurev.2023.100565.